

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 49.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Funere, me coram sedes tenuisset auitas.

20 Egredimini de Babylone, fugite à Chaldæis, in voce exultationis annūtiare: auditum facite hoc, & efferte illud vsque ad extrema terre. Dicite, Redemit Dominus seruum suum Iacob.

21 Non fuerunt in deserto, cum educeret eos: aquam de petra produxit eis, & scidit petram, & fluxerunt aquæ.

22 Non est pax impiis, dicit Dominus.

Cap. 49.

1 Audite insule, & attendite populi de longe: Dominus ab utero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei.

2 Et posuit os meum quasi gladiū acutum: in vmbra manus suæ protexit me, & posuit me sicut sagittam electam: in pharetra sua abscondit me.

3 Et dixit mihi, Seruus meus es tu Israël, quia in te gloriabor.

20 *Perge tamen, celerique fuga Babylona relinque, Proripe te terris crudelibus, effuge sauam Atque illaudatam Chaldæi limitis oram.*

Tum letam latus quantum potes exere vocem, Iamque tuis totum reple clangoribus orbem, Descendisse Deum calo, veramque Iacobi Progeniem manibus diri eripuisse tyranni;

Perque insessa feris loca, perque liquoris egena, Absque siti, petra fontes fundente perennes, Illa sum patris retulisse penatibus agmen

Pace data, qua non gaudebunt impia corda Mentisque indomita: dicit Deus Isacidum Rex.

1 *Vos quoque litoribus quamquam cōtraria nostris,*

O clausa pelago gentes, procul arua tenetis,

Gens obscura modo, sed mox voluentibus annis,

Ventura in magnum imperium domui insita nostræ

Vos vox, vos hæc vox diuinitus edita tangit:

Audite, atque Deo faciles parete volenti.

Me Dominus castis inclusum virginis almæ Visceribus, factumque hominem virtute manente

Incolumi, qua sum Deus, ut vis nominis apte

Naturam signaret utramque, vocauit Iesum;

Verum hominem, verumque Deum, seruare potentem

Quos hominum primi vetitos decerpere fructus

Ausi perpetua damnarant crimine mortis:

Hoc titulo insigni, quem summus suspicit æther

In fera regna tremunt, reges telluris adorant

Sceptrigeri, casta pura me matris ab aluo

Diuus honoratum voluit Pater, illius olim

Promissi memor, Abramo quod fecerat antè.

2 *Ipsæ meo ancipitem gladium dstringit ab ore,*

Quem quisquis penitis in corde recessibus hausit,

(Mira cano) vitam recipit pro funere, moxq;

Ardet abire fuga, tenero sique relinquere natos,

Consortemque thori, fessosq; atate parentes;

Mæque sequi, verum sub carne Deum moribunda,

Verum hominem, dextræq; Dei munimine fultum.

Quem, velut electam mille inter tela sagittam,

Cum lubet, aurata promit conditque pharetra,

Omnipotens rerum genitor, mentisque suorum

Vulnerat, æternoque sui bonus vrit amore.

3 *Tum me oculis spectas dulcem iaculantibus auram*

Allo-

Audit ad historiam Exodi.

Cap. 49.

Ab hoc capite vsque ad finem libri est quasi vnus & perpetuus cōtextus sæcæ Christianicæ: Hieronymus ad Rufinū scribens dicit hic Isaiam non prophetiam, sed historiā exercere.

Vide Cyrillū hoc ipso loco.

Verbum domini gladius acutus. Hinc collige vim efficacē verbi Dei.

*Alloquitur: Gratum est, ô nobile semen Iudæ,
Obsequium, mi nate, tuum, nec parua fidei
Posta ministerio merces; tu gloria nostra,
Tu decus es, tu patris amor, tu sola voluptas.*

** Ad quem ego: Nec ratio nec res finit, optime diuum,
Hunc mihi te, quemcunque adij sine fruge, laborem
Acceptum ferre, & gratandi innectere causas.*

*Nam quid ego tandem tantis sudoribus egi?
Quid tam extrema pati, quid tam miseranda subire
Supplicia, extorrem, inuisum, rerum omnium egenum,
Profuit, & leto infami finisse dolores?*

*In vanum labor omnis est: Proh quantula gentis
Isacidum nostris accessit portio regnis!*

*Iudicio tamen ista tuo Pater alme relinquo;
Tu scis, tu solus mihi testis idoneus esse
Namque potes, nullam commisi muneris olim
Particulam mihi prateritam, tardè-ve peractam:*

*Omnis confeci, impleui, tua magna voluntas
Quæcunque impleri Pater ô sanctissime iussit.*

*5 Ille refert: Ego te, fili, materna subire
Viscera, naturamque hominis, seruiq; figuram
Induere, ætherea demissum sede, volebam:*

*Vt pridem auersum monstrisque litare prophanis
Addictum Isacidam, longèque à numine nostro
Abductum, ad vitæ reuocares sacra prioris:*

*Ille sed impatiens freni, durusq; reduci
Perget, & excussis præceps rapietur habenis;
Nec conuersa retro releget vestigia, quamuis
Ad commune bonum, & cætus cælestis honorem,
Sæpe, manûque data, verbisque vocatus amicis.*

*Tu tamen hanc animo curam depone, nec ullus
Te dolor abiecti nimium perstringat Iudæ,
Deliciæ, mi nate, mea, mea magna voluptas,*

Nate tui virtus & gloria sola parentis:

*Corruit ille quidem, sed qui sibi causa ruina
Exitique fuit: pro quo tibi mille rependam,*

Mille dabo populos, diuerso sole calentes,

*Qui tua iurati constanter sacra sequentur,
Æternòque datas seruabunt fœdere leges.*

6 Rursumque hæc, tristem verbis solatus amicis,

Adiecit: Parua est iactura (absiste dolere)

** Si fœx Abramida populi, si gentis Iudæ*

Piles reliquæ densa caligine merse

4 Et ego dixi, In vacuum laboravi, sine causa, & vanè fortunam meam consumpsi: ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.

5 Et nunc dicit Dominus, formans me ex utero seruum sibi, ut reducam Iacob ad eum, & Israël non congregabitur: & glorificatus sum in oculis Domini, & Deus meus factus est fortitudo mea.

6 Et dixit, Parum est est ut sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & fœces Israël conuertendas. Ecce, dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremam terram.

Ex te perditio tua Israël.

* Vide Actus Apost. caput 13. ubi Paulus & Barnabas Iudæis Evangelium repudiabantibus constanter dixerunt: Vobis quidem oportebat loqui primum verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, ecce conuertimur ad Gentes.

Con-

Contemfere tuos monitus, verámque negarunt
 Cæcatis errore animis admittere lucem:
 Scilicet adueniet tempus, iam iamq̄ propinquat,
 Cùm tu, Nate Deo, terris lætabile sidus
 Luce salutari toto radiabis in orbe,
 Et vitam afflictis populis, verámque salutem
 Sponte feres, quacunque vagas circumfluus oras
 Oceanus vastis terrarum anfractibus ambit.

7 Hæc dicit Dominus redemptor Israël, sanctus eius, ad contemptibilem animã, ad abominatam gentem, ad Ieruum dominorum: Reges videbunt, & consurgēt principes, & adorabūt propter Dominum, quia fidelis est, & sanctum Israël qui elegit te.

7 Talibus ille meos genitor qui sidera torquet,
 Diuim hominũque parens verbis prænũtiat ortus,
 Imperio cuius, cælum commune relinquens,
 Indatũsque hominem, & moribundos corporis artus,
 In commune bonum, vitam cum sanguine fundam,
 Multa prius passus conuitia, multaque probra,
 Et recitatorum ludibria Iudeorum.

Quem tamen hæc iterum missu genitoris in auras
 Olim venturum, vitasque & crimina fontum
 Disquisiturum, pœnasque & præmia cuique
 Pro meritis equa libratis lance daturum,
 Horrebunt ipsi reges, pauidique tribunal
 Excelsum circumfistent, sæuique tyranni
 Supplice adorabunt vultu, nec corpora tantum
 Viua, sed & dudum defuncti corpore manes
 Accipient ius quisque suum: medio ipse theatro
 Conspicuis, fuluãque sedens in nube per auras,
 Sanctorum cætus inter, turmasque volucrum,
 Secernet dextra iustos, læuãque nocentes.
 Omnis adorabit sexus illum, omnis & atas
 Flexa genu, magni imperio iussuq̄, Tonantis
 Munus ad id selecta, pio cumulabit honore.

8 Hæc dicit Dominus, In tempore placito exaudiui te, & in die salutis auxiliarius sum tui: & seruaui te, & dedi te in fœdus populi, vt suscitares terram, & possideres hereditates dissipata:

8 Quinetiam his illum dum mittit, dicitur olim
 Affatus genitor dictis: Pone ocyus omnem
 Corde metum, mi Nate, ego te, mea cura, tuosque
 Audiui gemitus, dum tempora resque sinebant,
 Nec te indefensum, non exspem inopem-ve reliqui;
 Sed quoties dubie metus anxiamque hora salutis
 Incidit, ipse aderam præsto, auxiliũque ferebam,
 Perpetuoque feram: tibi enim, tibi fœderis illa
 Sponsio, qua numen nostrum mortalibus agris
 Obstrinxi, peragenda tuo est fusoque luenda
 Sanguine, quo nobis non est pretiosior alter,
 Aut fuit, aut alius posthac erit vllus in annis.

Sanguinis hoc chari pretio tibi maxima rerum

Dece-

Locum istum
 exponit D.
 Paulus de
 tempore gra-
 tia, 2. ad Co-
 rinth. cap. 6.

Decedet tellus, diuisaq; regna nouato
 Latabuntur hero, vinculisque, & carcere clausi
 Obscuro, lucem libertatēque videbunt.
 Felices qui te pastore per herbida prata,
 Campōsque irriguos, per saltus tramite nullo
 Detritos, nullo demessos dente, licenter
 Pascentur: ⁹ non tetra fames, non arida fessos
 Urgebit sitis, aut lethali Sirius aflu
 Afflabit canis; at leti per pascua leta
 Deducente Deo, durōsque leuante labores,
 Perpetuam viuus potabunt fontibus vndam.
¹⁰ Tum celsos in planitiem decrescere colles
 Cernere erit, facillique viam præbere meatu
 Per complanatas, inga nunc imperuia, rupes.
¹¹ Conuenient alacres, quos longè Aurora remotos
 Diues alit, quos afflat equis sol serus anhelis,
 Quique madent Austro, Boreaq; rigoribus algent.
¹² Vos ergo ô tacito labentia sidera mundo,
 Vos ô celi ipsi, & quæ vos, & vestra volucres
 Templacolunt mentes, pura sine corpore mentes,
 Labisque exsortes: tuque ô ter maxima rerum
 Terra, cauis seu tu conuallibus humida sidis,
 Seu celsa attollis montes, caloque superbum
 Inseris os, in clarifanas erumpite voces,
 Et sanctum magni numen celebrate Tonantis.
 Nam populum ille suum magno complexus amore,
 Opportuna tulit fessis solatia rebus,
 Demissosq; animis, & opis respexit egentes,
 Quos fore mente suos olim præuiderat alta.
¹³ Cur igitur calum lacrymosis vocibus implet
 Fortunata Sion, modo si tua nunc bona noris?
 Parce queri, non te Dominus, quod rere, reliquit,
 Nec te, sors quæcunque premat, confide, relinquet.
¹⁴ Non magis vnigenam quàm mater dulcis alumnum,
 Et licet illa feris longè crudelior urfis,
 Sacrae contemto natura fædere, tantum
 Audeat in sese scelus, & sua viscera, ceriè
 Non ego te (dicit Dominus) mea cura, relinquam.
¹⁵ Tu quanta es, manibus nostris descripta teneris:
 En muros turrēsq; tuas affixus & herens
 Nusquam amitto oculis, & propugnacula coram
 Me tua sunt semper, tanquam depicta fideli
 In tabula, quam nulla ætas eradere possit.

d 2

Tu

9 Vt dices his qui
 vinciti sunt, Exire: &
 his qui in tenebris,
 Reuelamini. Super
 vias pascentur, & in
 omnibus planis pa-
 scya eorum.

10 Non esurient ne-
 que sitient, & non
 percutiet eos æstus &
 sol: quia miserator
 eorum reget eos, &
 ad fontes aquarum
 potabit eos.

11 Et ponam omnes
 montes meos in viam,
 & semitam meam exal-
 tabuntur.

12 Ecce isti de longè
 venient, & ecce illi ab
 Aquilone & mari, &
 isti de terra Australi.

13 Laudate celi, &
 exulta terra, iubilate
 montes laudem: quia
 consolatus est Domi-
 nus populum suum,
 & pauperum suorum
 miserebitur.

14 Et dixit Sion, De-
 reliquit me Domi-
 nus, & Dominus obli-
 litus est mei.

15 Nunquid obliuisci
 potest mulier infan-
 tem suum, vt non mi-
 fereatur filio vteri sui?
 & si illa oblita fuerit,
 ego tamen non obli-
 uiscar tui.

16 Ecce, in manibus
 meis descripsi te: muri
 tui coram oculis meis
 semper.

17 Venerunt structores tui: destruenteste, & dissipantes à te exhibunt.

18 Leua in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt, venerunt tibi: viuo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestiēris, & circūdabis tibi eos quasi sponsa.

19 Quia deserta tua & solitudines tuae, & terra ruinae tuae nunc angusta erunt praehabitoribus, & longē fugabuntur, qui absorbebant te.

20 Adhuc dicent in auribus tuis filij sterilitatis tuae, Angustus est mihi locus, spatium mihi ut habitem.

21 Et dices in corde tuo, Quis genuit mihi istos? ego sterilis, & non pariens, transmigrata & captiua: & istos quis enutrit? ego desolata & solata: & isti vbi hic erant?

22 Haec dicit Dominus Deus, Ecce leua bo ad Gētes manum meam, & ad populos exaltabo signū meū. Et afferent filios tuos in vlnis, & filias tuas super humeros portabunt.

23 Et erunt reges nutritij tui, & regine nutritices tuae: vultu in terra demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorū lingent. Et scies quia ego Dominus, super quo nō confundentur qui expectant eum.

17 Tu ne lapsa videns aliqua tua mœnia parte, Deicias animum, lux ecce beata propinquat, Qua, qui te excisam ferroque ignique volebant, Excedent, pulsiq; vagis erroribus orbem Percurrent totum instabiles, nusquamque quieti, Hæc q; nouis tua metatoribus arua relinquent.

Mox vbi regifico surgent ad sidera sumptu Ingentes passim præcelsis turribus vrbes.

18 Tuque adeo attollens oculos, circumfer in omnem Lumina circuitum; Lybia si discis arenas, Aut Libani frondes, numera quot prospicis omni Parte coire virūm non vno nomine gentes, Agminibus feruere vias mirabere densis, Et tantam comitum turbam affluxisse nouorum.

Non ego, non viuam, quem expertem mortis & aui Non nescis, nisi turrigero tua tempora seruo, Et multorum hominum plexa de flore corona Mox redimita geras, sublimēque frontis honestæ Os tollas, ut sponsa suo ducenda marito.

19 Tum noua tentabunt tacitum tibi gaudia pectus, Iamque parens prolis numero formosa carentis, Cum tua non capient tantam pomœria pubem, Angustas sedes, & non satis ampla querentum Tecta sibi, vicōsque alios urbēsq; rogantur, Non surda blandas admittes aure querelas.

20 Et simul hæc tecum: quæ me, o, quæ numina seruant? Quis Deus effætam, & viduo dudum egra trahentem Membra thoro, tanta me prole repente beauit? Quis nouus hic matris deserta fætus? vbi autem Hos genui non mixta viro, non conscia lecti? Aut quo lacte alui, captiua, extorris, egena, Pulsa domo, famulæque manu data pensa retractans?

21 Parce metu, Deus ore refert; nec sicca queraris Vbera, nec ventrem effætum, nec iura negata Consortis thalami, vir ego, tibi fungar amati Coniugis officio: parient tibi semine nostro Fæcunda gentes, quotquot Sol lustrat vierque Natōsque, natōsque utrius-vis pignora sexus; Certatimq; ferent vlnis gratissima matri Munera communi, tutaque in sede reponent, Nempe sinu gremioque tuo, non vilia tantum Mancipia, at regum pueros, natōsque sub ostro, Et reginarum mammis felicibus altos;

Pharisæi & ceteri hypocritæ destruentes Ecclesiam per suas traditiones.

Apostoli & pauci alij ex Iudaismo conuerfi.

Ecclesia,

Quos

Quos omnes vultu procumbere supplice cernes
Ante tuos, o diua, pedes, & lingere terram
Qua tuacunque sacris figes vestigia plantis.

Tum quis sim, quam largus opis, quam ferre paratus
Auxilium, mihi qui sese suaque omnia credunt,
Docta scies; tum degeneri pallere timore
Dedisces, iam facta meis audentior armis.

²⁴ Amplius hoc dicam; tu condere mente memento:

Ardua res forti prædam extorquere giganti,
Incolumemque domum cæso prædone referre
Difficile est: ²⁵ sed posse mihi dedit omnia, qui me
Legauit Pater, hæc me vnum pugnanda reposcunt
Bella ducē: ibo ergo, ibo, adamãtina claustra refringā,

Et spolia immani longum possessa tyranno
Eripiam, victorque illaesa & salua reducam.

Quique ream te iudicio fecere prophano,
Arguam in os, iustum pallentes ante tribunal:
Nec frustra: nam quæ tanto par pœna furori,
Exemplum-ve potest statui pro crimine dignum?

Ergo ego conspicuus folio quasitor ab alto,
Aequabo sceleri pœnas, & præmia virtus
Digna feret; genus omne tuum, seriemq; nepotum
Seruabo bonus, & quotquot nascentur ab illis.

²⁶ Ast hostes, o diua, tuos, quos cædis auara
Exercet sitis humana, satiabo repente,
Faxo suos rabidis diserpant dentibus artus,
Permadeantq; suo, velut inter vina cruore:
Tum cuius hominum, quocunque sub axe iacentes
Exercent terras, manifesta in luce patebit
Quis sim, quam dulci te circumplexus amore
Seruarim semper: tum gens humana mearum
Agnoscet robur manuum, seseq; redemptam
Sentiet à magno stirps Israëlè profecta.

Cap. 50.

Præcedenti
capite locu-
tus est Eccle-
sias sanctorū
vsque ad ad-
uentum Chri-
sti: nūc ad Iu-
dæos incre-
dulos verba
facit, vbi ma-
riem intellige
synagogam.

¹ Pone importunas igitur, Iudæe, querelas.

Non ego, si nescis, matris connubia vestra

Sponte mea abiici, nec scripta repudia misi:

Profer, siquid habes, de me quod iure queraris,

Et, si quid potes, exhibitis conuincetabellis.

An ego vos subieci hasta, vanum-ve maligno
(Contractum placito dissoluere tempore nomen
Haud potis, aris egensque) sub exactore reliqui?
Non ita: sed scelerum vestrorum pondere pressi,
Vos ipsos licitatori addixistis auaro.

24 Nunquid tolletur
à forti præda? aut
quod captum fuerit à
robusto, saluum esse
poterit?

25 Quia hæc dicit
Dominus, Equidē &
captiuitas à forti tol-
letur: & quod ablatū
fuerit à robusto, sal-
uabitur. Eos verò qui
iudicauerunt te, ego
iudicabo, & filios tuos
ego saluabo.

26 Et cibabo hostes
tuos carnibus suis: &
quasi musto, sangui-
ne suo inebriabuntur:
& sciet omnis caro
quia ego Dominus
saluans te, & redem-
ptor tuus fortis Iacob.

Cap. 50.

1 Hæc dicit Domi-
nus, Quis est hic liber
repudij matris vestrae,
quò dimisi eam? aut
quis est creditor meo,
cui vendidi vos? ecce
in iniquitatibus ve-
stris venditi estis, & in
sceleribus vestris di-
misi matrē vestram.

d 3

At